

від населення – тільки другим. Нормативними документами передбачено, що білок становить 60 % ціни, а жир – лише 40 %. У всьому світі ціна на молоко залежить від білка. Однак у нас і донині оплата здійснюється за жиром [4].

Ще одним перспективним напрямом поліпшення ситуації у молочній галузі, як ми вважаємо, є кооперація виробників молока. Необхідно зосередити всі зусилля на підвищенні виробництва молока завдяки зростанню продуктивності корів за одночасного збільшення їх кількості. При цьому необхідно забезпечити рентабельність виробництва на рівні 10-15 %, що дасть змогу в перспективі знизити закупівельні ціни на молоко. Відповідно така кооперація повинна відбуватися за державної підтримки, стимулювання та контролю цього процесу.

Висновки. Порівнюючи закупівельні ціни на молоко в Україні, можна зробити висновки, що вони практично збігаються із закупівельною ціною в країнах ЄС. Це свідчить, що варіант підвищення ціни на сировину є неприйнятним. Тому під час дослідження було запропоновано низку стратегічних заходів подолання проблем щодо розвитку молочного виробництва: перехід приватного сектору до об'єднань; кооперація виробників молока; повні інституціональні зміни.

Основною проблемою в молочній промисловості є істотна різниця між вартістю сирого молока та переробленого. Тому було визначено основні фактори впливу на ціну сирого молока і готового, та були запропоновані заходи щодо вирішення цієї проблеми. Також було зазначено, від яких основних показників залежить різниця між ціною від приватного сектору та підприємства, яке займається виробництвом молока.

Література

1. Стан та розвиток ринку молока і молокопродуктів після вступу України до СОТ / Л.С. Іванова [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=137>.
2. Антонова І.В. Розвиток молочної промисловості в Україні / І.В. Антонова. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=428>.
3. Середня закупівельна ціна на молоко в країнах ЄС / MILKUA. Інформаційно-аналітичний портал про молоко і молочне скотарство. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.milkua.info/index.php?action=eu&iid=127>.
4. Язикова Н. Проблеми молочної галузі та шляхи їх подолання / Н. Язикова, С. Німченко // Антимонопольний комітет України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.kmu.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?showHiden=1&art_id=61940&cat_d=47051&ctime=1202812886728.
5. Ледачому бізнесменів СОТ заважає? або Патологічна боязнь конкуренції / УНІАН. Економіка. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economics.unian.net/ukr/detail/102097>.

Карачина Н.П., Филатова Л.С. Разработка стратегических мер преодоления проблем относительно развития молочной промышленности

Предложено использование стратегических мер преодоления проблем развития молочной промышленности. Проведен анализ формирования цены на молочное сырье и готовый продукт. Определено от каких факторов зависит такая существенная разница между сырьем и готовым продуктом.

Ключевые слова: молочная промышленность, закупочная цена, розничная цена.

Karachyna N.P., Filatova L.S. Development strategic action for overcoming problems dairy industry

In this paper the authors propose the use of strategic measures to overcome the problems of the dairy industry. The analysis of price formation for raw milk and finished product. Determined by factors which depend on such a significant difference between raw materials and finished products.

Keywords: dairy industry, purchase price, retail price.

УДК 338.32.001.76

Аспір. Р.С. Косцик¹ – НУ "Львівська політехніка"

ВИДИ ІННОВАЦІЙ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Проаналізовано наукову літературу, що стосується класифікації інновацій. Проаналізовано розбіжності щодо класифікаційних ознак і певних видів інновацій. На основі опрацьованої літератури за допомогою методів порівняння та аналізування узагальнено, доповнено та сформовано комплексну класифікацію інновацій на промислових підприємствах. Розкрито роль використання запропонованих класифікаційних ознак та видів інновацій.

Ключові слова: інновації, види інновацій, класифікація, класифікаційна ознака.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Необхідність ґрунтовної, структурованої та чіткої класифікації інновацій зумовлена необхідністю у точній ідентифікації інновацій у різних сферах використання. У процесі створення та використання інновацій необхідно точно знати, яка це інновація, до якої групи інновацій вона належить тощо. Існує велика кількість класифікацій інновацій, проте це є одна з тем інноваційної діяльності, в якій є багато нечіткостей. Автори не одностайні у своїх твердженнях щодо класифікаційних ознак та видів інновацій. Отже, з метою ідентифікації інновацій у різних аспектах діяльності, потрібно сформулювати комплексну класифікацію інновацій на промислових підприємствах, яка б чітко визначала класифікаційні ознаки та відповідні їм види інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення розглядуваної проблеми. Питанню класифікації інновацій відведено значну увагу в науковій літературі. Одними з авторів, що вивчають це питання, є: О.С. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова, Н. Чухрай, Р. Патора, А.І. Пригожин, Л.Д. Глущенко, Л.В. Прокопєць, В.А. Іванов, Д.М. Степаненко, І. Луциків [1-9] та інші. Автори пропонують різноманітні класифікаційні ознаки, за якими поділяють інновації, проте у них існують розбіжності і немає єдиної чіткої і однозначної класифікації.

Так, за "ступенем новизни" Л.Д. Глущенко виділяє базові, вдосконалювальні та елементарні інновації [4, с. 97], І. Луциків "за рівнем новизни" подає радикальні, відносні, поліпшувальні [1, с. 91-92], Д.М. Степаненко "за рівнем новизни" – радикальні та вдосконалювальні, О.С. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова [8, с. 26-27] виділяють радикальні та нерадикальні "за характером", А.І. Пригожин "за інноваційним потенціалом та сту-

¹ Наук. керівник: проф. О.С. Кузьмін, д-р екон. наук

пенем новизни" до радикальних та вдосконалювальних ще додає комбінаторні інновації [3; 4, с. 96]. В.А. Іванов виокремлює базові, вдосконалювальні та псевдоінновації проте, класифікаційною ознакою виступає "за значенням" [2, с. 44]. Своєю чергою, Н. Чухрай та Р. Патора "за рівнем новизни" виділяють радикальні (впровадження відкриттів, винаходів, патентів) та ординарні інновації (ноу-хау, раціоналізаторські пропозиції) [9, с. 15-16]. Як бачимо, більшість авторів класифікаційною ознакою цієї групи інновацій називають "за рівнем новизни". Проте "за рівнем новизни" інновації доцільно поділяти на нові та вдосконалені, оскільки ця класифікаційна ознака стосується безпосередньо створення інновацій, а не їх функцій.

Іванов В.А. "за роллю у процесі виробництва" виокремлює основні та доповнювальні інновації [2, с. 44]. Проте треба зауважити, що інновації можуть використовуватись не лише у виробництві, а й у процесі надання послуг, і в освітній, соціальній, медичній сферах тощо. Цю класифікаційну ознаку доцільніше ідентифікувати як "за роллю у використанні".

"За технологічними параметрами" Л.В. Прокопець виділяє продуктові та процесні інновації [5, с. 116]. Своєю чергою, В.А. Іванов "за предметом і сферою застосування" виокремлює науково-технічні, соціально-культурні, продукти (нові продукти, нові матеріали), ринки (нові сфери застосування, нові ринки) та процеси (виробництва, управління та адміністрування) [2, с. 44]. Деякі автори "за змістом" поділяють інновації на інновації продукту та інновації процесу [8, с. 26-27], своєю чергою, Л.Д. Глушенко "за сферою застосування" поділяє інновації на продуктові, процесні та ринкові [4, с. 97]. Д.М. Степаненко до продуктових та процесних інновацій додає організаційні, економічні та соціальні, а також класифікує їх "за характером" [2, с. 43; 6]. Варто зауважити, що інновації застосовують стосовно певного об'єкта. Цим об'єктом може бути або певний конкретний матеріальний елемент, або процес. Виділяти продуктові інновації не зовсім доцільно, адже продукт – це результат діяльності підприємства, вироблений з використанням наявних ресурсів за певний проміжок часу. А інновації не обов'язково стосуються тільки продуктів, це можуть бути інші вдосконалені чи створені елементи. Як видно, деякі автори виділяють ще науково-технічні, соціально-культурні, організаційні, економічні інновації, проте їх доцільно класифікувати за іншими класифікаційними ознаками і розмежовувати з елементними та процесними інноваціями.

Глушенко Л.Д. та В.А. Іванов "за задоволенням потреб" виділяють інновації, що задовольняють існуючі потреби та нові потреби [2, с. 44; 4, с. 97]. Це обґрунтована класифікація, адже потреби постійно змінюються відповідно до зміни середовища. Проте, і існуючі потреби вимагають задоволення відповідно до науково-технічного прогресу.

"За видом ефекту, отриманого внаслідок впровадження інновації" Н. Чухрай, Р. Патора, Д.М. Степаненко та І. Луциків виділяють науково-технічний, соціальний, екологічний, економічний (комерційний) та інтегральний [1, с. 91-92; 2, с. 43; 6; 9, с. 15-16]. Проте І. Луциків ще окремо поділяє інновації "за результатами" і відносить у цю групу технічні, наукові, виробничі,

конструкторські та інформаційні [1, с. 91-92]. О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнецова теж окремо поділяють інновації "за результативністю" (висока, низька, стабільна) та "за ефективністю" (економічна, соціальна, екологічна та інтегральна) [8, с. 26-27]. Треба зауважити, що ці види інновацій вказують на напрям їх втілення, а "за видом одержуваного ефекту" інновації доцільніше поділити на ті, які приносять матеріальний ефект, нематеріальний ефект та комбінований ефект. Абсолютно доцільно поділяти інновації за ознаками ефективності та результативності, оскільки основним критерієм створення інновацій є те, який результат вони приносять: високий чи недостатньо високий та наскільки інновація є ефективною. У разі неефективності або недостатньої ефективності, впровадження інновації визначається іншими чинниками. Проте, крім високої і низької результативності, варто виділити ще середню, адже її може бути достатньо для того, щоб використовувати інновацію.

Чухрай Н. та Р. Патора "за сферою застосування" виокремлюють інновації для внутрішнього (у межах підприємства) застосування та інновації для продажу [9, с. 15-16]. Д.М. Степаненко "за сферою застосування" виокремлює інновації для внутрішнього застосування на підприємстві, для нагромадження на підприємстві та інновації, призначені для продажу [2, с. 43; 6]. Варто зауважити, що інновації "для нагромадження на підприємстві" в кінцевому результаті можуть використовуватись як внутрішньо – на підприємстві, так і для продажу.

Іванов В.А. за класифікаційною ознакою "за масштабами поширення" поділяє інновації на ті, які призначені для створення нової галузі та ті, які застосовуються у всіх галузях [2, с. 44]. Проте ці групи інновацій доцільніше поділяти "за галузевою приналежністю" і відносити сюди інновації для застосування в існуючій галузі та інновації для створення нової галузі, адже за масштабами поширення більшість авторів виділяють інші види інновацій.

Щодо "причин виникнення інновацій", то Л.Д. Глушенко та В.А. Іванов однозначні у своїх думках і виділяють реактивні та стратегічні інновації [2, с. 44; 4, с. 97]. Можна припустити, що стратегічні інновації у цьому випадку – це ті, які плануються заздалегідь та входять до стратегічних цілей організації. Своєю чергою, реактивні – це ті, які створюються спонтанно, не заплановано. Фактично, ця класифікація стосується планування інновацій, тому її доцільніше подати в межах ознаки "за рівнем планування": заплановані та незаплановані інновації.

Інновації у літературі виокремлюють "за відношенням до розроблення". Так, за цією класифікаційною ознакою В.А. Іванов виділяє інновації, розроблені власним підприємством, та інновації, розроблені зовнішніми силами [2, с. 44]. Це виправданий поділ, адже інновації можуть створюватись безпосередньо на підприємстві та можуть бути придбані ззовні та впроваджені на підприємстві.

"За рівнем охоплення" Л.Д. Глушенко виокремлює точкові, локальні, регіональні, загальнодержавні та глобальні інновації [4, с. 97]. Своєю чергою, Д.М. Степаненко виділяє подібні види інновацій: інновації, нові у світовому масштабі; інновації, нові в республіці; інновації, нові для галузі в республіці;

інновації, нові для підприємства, та відносить їх до класифікаційної ознаки "за масштабом новизни" [2, с. 43; 6]. І. Луциків "за масштабами" поділяє інновації на глобальні, транснаціональні, регіональні та місцеві, та "за сферою поширення" на міжнародні, державні, галузеві та окремих підприємств [1, с. 91-92]. О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова виділяють трансконтинентальні, транснаціональні, регіональні, великі, середні, дрібні за класифікаційною ознакою "за масштабами" та Н. Чухрай та Р. Патора за "масштабами новизни" поділяють інновації на нові у світовому масштабі (відкриття, патенти, винаходи), нові в країні, нові в галузі, нові для підприємства [9, с. 15-16]. Як видно з описаного вище, автори виділяють схожі види інновацій в даній класифікаційній групі та самі класифікаційні ознаки теж мають синонімічну схожість. Проте потребують уточнення такі види інновацій, як точкові, локальні, місцеві тощо, тобто ті, які не мають конкретного географічного виміру. Існує інша класифікаційна ознака, яка вказує на рівень охоплення ринку інноваціями. "За охопленням частки ринку" А.І. Пригожин та І. Луциків виділяють локальні, системні, стратегічні [1, с. 91-92; 3; 4, с. 96]. Можна вважати, що локальні – це ті, що використовуються на місцевому ринку, системні – на декількох ринках та стратегічні – це ті, які виробники планують виводити на певний ринок. Проте, якщо у класифікації є "локальні" ринки, то доцільно виокремити ще глобальні ринки. Також стратегічні інновації доцільніше віднести до класифікаційної ознаки "за рівнем планування". У цих класифікаційних групах необхідно чітко розмежувати інновації, які означають географічну межу рівня охоплення інновації певної території (окреме підприємство, об'єднання підприємств (кластер), регіон, держава, світовий масштаб) та інновації, що вказують на рівень охоплення ринку (локальний та глобальний).

Автори "за місцем застосування" виділяють управлінські, організаційні, соціальні, промислові тощо [8, с. 26-27]. Своєю чергою, Н. Чухрай та Р. Патора "за типом інновації (за сферою застосування)" виокремлюють технічні і технологічні, організаційні і економічні, суспільні (позавиробничі) інновації [9, с. 15-16]. І. Луциків "за призначенням" інновації поділяє на ті, що спрямовані на ефективність виробництва, ефективність реалізації, підвищення якості продукції та покращення умов праці та "за результатами" такі технічні, наукові, виробничі, конструкторські, інформаційні інновації [1, с. 91-92]. Л.В. Прокопєць "залежно від сфери застосування" виділяє наступні інновації: продуктові, організаційні, ринкові, технологічні, маркетингові (нове джерело постачання сировини, напівфабрикатів), соціальні, екологічні [5, с. 116]. Н. Чухрай та Р. Патора "за галуззю народного господарства, де впроваджується інновація", виокремлюють: інновації, створені (впроваджені) у сфері науки; інновації, створені (впроваджені) у сфері освіти; інновації, створені (впроваджені) у соціальній сфері (культура, охорона здоров'я, мистецтво); інновації, створені (впроваджені) у матеріальному виробництві (промисловість, будівництво, сільське господарство, тощо) [9, с. 15-16]. Д.М. Степаненко "за сферою народного господарства, де впроваджується інновація", виділяє матеріальне виробництво, науку, сферу послуг, соціальну сферу [2, с. 43; 6]. Як ба-

чимо, автори виділяють схожі інновації у групах, які відповідають за призначення інновацій та напрям їх використання. Проте варто чітко розмежувати ці дві групи та окремо виділити інновації, які призначені для внутрішнього використання на підприємстві (управлінські, організаційні, маркетингові, технічні і технологічні, ті, що спрямовані на ефективність виробництва, ефективність реалізації тощо), та для окремих сфер застосування (соціальні, промислові, економічні, матеріальне виробництво, наука, сфера послуг тощо).

Луциків І. "за формою" виокремлює такі види інновацій: відкриття, винаходи, патенти, раціоналізаторські пропозиції, товарні знаки, торгові марки, емблеми та нові документи, які описують технологічні, виробничі, управлінські процеси тощо [1, с. 91-92]. Проте інші автори виділяють ще ноу-хау за даною класифікаційною ознакою [2, с. 43; 6; 9, с. 15-16]. Ця група інновацій необхідна, оскільки при набутті на інновацію зареєстрованих прав власності, вона стає об'єктом інтелектуальної власності.

В.А. Іванов виокремлює таку класифікаційну ознаку, як "за глибиною зміни", та виділяє відповідно до неї такі інновації: новий варіант, нове покоління, новий вид, новий рід, адаптивні зміни, перегруповування, зміна якості, регенерування первинних способів [2, с. 44]. Варто зауважити, що ця класифікаційна група є істотною, проте деякі види інновацій доцільніше класифікувати за іншими ознаками. Поняття "варіант, покоління, рід, вид" відносять до одного ряду ознаки. Тому інновації цієї групи доцільніше розділити на декілька груп за різними класифікаційними ознаками.

Школа О.Є. Кузьміна виділяє таку класифікаційну ознаку, як джерела фінансування інновацій [8, с. 26-27]. До цієї ознаки автори відносять: інновації із залученням іноземного капіталу, без залучення іноземного капіталу, із використанням державних асигнувань, без залучення державних асигнувань, із залученням кредитних ресурсів, без залучення кредитних ресурсів, із змішаними джерелами фінансування. Треба зазначити, що це необхідна класифікація, оскільки інновації на підприємстві можуть розроблятися як за власні кошти, так і за залучені. Треба зауважити, що зовнішні кошти можуть бути залучені від державної програми з метою стимулювання інноваційної діяльності, безпосередньо залучені від інвесторів для здійснення інноваційної діяльності та комбіновані.

Щодо швидкості поширення інновацій, їх масовості та частоти використання, автори виділяють такі класифікаційні ознаки та відповідні види інновацій. А.І. Пригожин "за поширеністю" виділяє одиничні та дифузні інновації [3; 4, с. 96]. Автори "за частотою застосування" теж виділяють схожі види інновацій: разові та ті, що повторюються (дифузія) [9, с. 15-16]. Д.М. Степаненко теж виокремлює разові та повторювані інновації й класифікує їх "за частотою застосування" [2, с. 43; 6]. О.Є. Кузьмін, С.В. Князь та інші автори "за рівнем інтенсивності" виділяють: "бум", слабкі, масові інновації; "за темпами реалізації": швидкі, уповільнені, згасаючі, наростаючі, рівномірні, стрибкоподібні [8, с. 26-27]. Також автори "за темпами впровадження" виділяють швидкі, зростаючі, стрибкоподібні, уповільнені, затухаючі [1, с. 91-92]. "За циклічним розвитком" автор виділяє найкрупніші, крупні, середні та дрібні інновації. Доцільно виділяти разові та повторювальні інновації, оскільки

ки за своїм призначенням інновації можуть бути для разового використання з метою подальшого функціонування інших елементів чи системи та для повторювального використання з метою підтримки діяльності відповідної функції. Від доцільності інновацій та їхньої ефективності залежить масовість їхнього використання та швидкість поширення. За масовістю доцільно виділяти масові та обмежені інновації. За швидкістю поширення доцільно виділяти швидкі, уповільнені, рівномірні, згасаючі, наростаючі та стрибкоподібні інновації, оскільки інновації можуть поширюватись як рівномірно (швидко та повільно), так і нерівномірно (згасаючі, наростаючі та стрибкоподібні).

Як свідчать результати огляду наукової літератури, погляди авторів розбіжні щодо класифікації інновацій. Науковці мають свої індивідуальні ідентифікації класифікаційних ознак і видів інновацій. Деякі автори відносять певний вид інновації до декількох класифікаційних ознак, також відносять ті ж види інновацій до певної класифікаційної групи, проте саму ознаку називають по-різному. Також інколи науковці називають класифікаційну ознаку, яка не повністю об'єктивно відповідає видам інновацій.

Цілі статті. Метою роботи є уточнення та формування комплексної класифікації інновацій на промислових підприємствах з чіткою ідентифікацією класифікаційних ознак та виокремленням відповідних їм видів інновацій.

Виклад основного матеріалу. Вивчивши та проаналізувавши наукову літературу, можна уточнити та сформулювати таку класифікацію інновацій на промислових підприємствах (табл.). Отже, наведена вище класифікація описує поділ інновацій на види. З метою оптимізації класифікації запропоновано певні зміни та доповнення до існуючих класифікацій.

Табл. Класифікація інновацій на промислових підприємствах

Класифікаційні ознаки	Види інновацій
За характером	• фундаментальні; • прикладні
За роллю у використанні	• основні; • доповнювальні
За об'єктом*	• елементні*; • процесні
За рівнем новизни	• нові; • удосконалені*
За задоволенням потреб	• для задоволення нових потреб; • для задоволення існуючих потреб
За видом одержуваного ефекту	• які приносять матеріальний ефект*; • які приносять нематеріальний ефект*; • які приносять комбінований ефект*
За напрямом реалізації	• для внутрішнього застосування на підприємстві; • призначені для продажу (трансферу)
За галузевою приналежністю	• для застосування в існуючій галузі; • для створення нової галузі
За рівнем планування*	• заплановані*; • незаплановані*
За приналежністю до розроблення	• розроблені власними силами; • розроблені зовнішніми силами

За суб'єктом створення*	• розроблені на підприємстві; • розроблені у ВНЗ; • розроблені у технопарку; • розроблені у технополісі; • розроблені у науковому парку; • розроблені в інноваційному інкубаторі; • розроблені фізичною особою тощо
За територіальним рівнем охоплення впровадження	• впроваджені на окремому підприємстві; • впроваджені у об'єднанні підприємств*; • впроваджені у регіоні; • впроваджені у державі; • впроваджені у всьому світі
За рівнем охоплення ринку	• глобальні*; • локальні
За факторами внутрішнього середовища організації [7, с. 32-33]*	• що стосуються цілей; • що стосуються структури; • що стосуються завдань; • що стосуються технологій; • що стосуються працівників; • що стосуються ресурсів
За призначенням	• що стосуються виробництва; • що стосуються реалізації; • що стосуються постачання; • що стосуються управління тощо
За формою	• відкриття, винаходи, патенти; • раціоналізаторські пропозиції; • ноу-хау; • товарні знаки, торгові марки, емблеми; • нові документи, які описують технологічні, виробничі, управлінські процеси, конструкції, структури, методи і т. д.
За глибиною зміни	• нове покоління; • новий вид; • новий рід; • новий варіант
За джерелами фінансування	• що фінансуються власними коштами; • що фінансуються залученими коштами
За напрямом	• науково-технічні; • інформаційні; • економічні; • соціальні; • освітні; • медичні; • політичні; • екологічні; • інтегральні тощо
За частотою застосування	• разові; • повторювальні
За швидкістю поширення	• швидкі; • повільні; • рівномірні; • згасаючі; • наростаючі; • стрибкоподібні

За масовістю використання	• масові; • обмежені
За результативністю	• високорезультативні; • середньорезультативні*; • низькорезультативні

Примітка: 1) уточнено та сформовано на основі [1-9] та власних досліджень;
2)* запропонував автор

Запропоновано поділяти інновації на елементні та процесні за класифікаційною ознакою "за об'єктом", адже інновації застосовуються відносно певного об'єкта. Цим об'єктом може бути певний елемент або процес. Багато авторів поділяють інновації на продуктові та процесні. Зауважимо, що продукт – це створений за певний період і з витрачанням певних ресурсів результат діяльності підприємства. Проте інновації можуть відноситись не тільки до продуктів, а й до інших елементів.

"За рівнем новизни" інновації доцільно поділяти на нові та вдосконалені з точки зору їх створення, а не функцій, які вони виконують, оскільки інколи достатньо лише покращити певні характеристики об'єкта, щоб він отримав значно інше та глибше значення у використанні.

"За видом одержуваного ефекту" інновації доцільніше поділяти за тим, який вони можуть приносити ефект: матеріальний (збільшення прибутку), нематеріальний (скорочення часу на виробництво, задоволення соціальних потреб, інновації в освітній сфері тощо) та комбінований (скорочення часу, що затрачається на виробництві певного товару, що своєю чергою, допоможе виробити більшу кількість продукту, а отже, отримати більший прибуток). А щодо конкретного напрямку отриманого ефекту від впровадження інновації, то їх доцільно поділяти "за напрямом" на: науково-технічні, інформаційні, економічні, соціальні, освітні, медичні, політичні, екологічні, інтегральні тощо.

Інновації можуть бути як запланованими, так і незапланованими – "за рівнем планування". Заплановані інновації здійснюються в стратегічній або тактичній перспективі, цілеспрямовано, зі знанням кінцевої мети, своєю чергою незаплановані інновації виникають випадково, нецілеспрямовано, можливо при наданні або використанні існуючого продукту за іншим призначенням або в іншій галузі.

Як відомо, інновації "за приналежністю до розроблення" можуть бути розроблені власним силами або зовнішніми, залежно від типу, можливостей та цілей підприємства. Проте, відповідно "за суб'єктом створення" інновації можуть бути розроблені на підприємстві, у ВНЗ, технопарку, технополісі, науковому парку, в інноваційному інкубаторі, розроблені фізичною особою тощо.

Щодо інновацій "за територіальним рівнем охоплення", то до існуючих видів варто додати ще інновації, впроваджені в об'єднанні підприємств (асоціації, корпорації, консорціуми, концерні тощо), оскільки організації можуть об'єднуватись для спільної мети. Такою метою може бути створення певної інновації з метою вирішення існуючої проблеми, спільної для об'єднання. У такому випадку, ця інновація за рівнем охоплення буде впроваджена лише в межах об'єднання, поки не буде продана, передана, або створе-

на за його межами. Інновації "за рівнем охоплення ринку" можна поділити на локальні (невелика частина ринку) та глобальні (ті, що охоплюють масштабні ринки). Ця класифікаційна ознака частково перетинається з "територіальним рівнем охоплення", проте вона вказує безпосередньо на ринок, на якому використовується інновація.

Інновації, які використовуються на підприємстві, стосуються певної його сфери. Отже, важливою класифікаційною ознакою слід вважати "за факторами внутрішнього середовища організації", до якої відносять інновації, що стосуються цілей, структури, завдань, технології, працівників, ресурсів.

Основною метою створення інновацій є їхнє покращення або вдосконалення певних елементів або процесів з метою отримання відповідного позитивного ефекту. Тому важливо класифікувати інновації "за результативністю" на високорезультативні, середньорезультативні, низькорезультативні. При цьому, важливо виділяти середньорезультативні, адже відповідного результату може бути достатньо на даному етапі використання інновації та діяльності підприємства з можливістю подальшого його вдосконалення.

Отже, наведена класифікація інтегрує та оптимізує класифікаційні ознаки інновацій, чітко виділяє види інновацій та запобігає їх дублюванню.

Висновки та перспективи подальших розвідок за проблемою. Отже, розглянуто наукову літературу щодо питання класифікації інновацій. Проведено аналізування та порівняння запропонованих авторами класифікацій, обґрунтовано неточності у них. На основі опрацьованої літератури уточнено та сформовано комплексну класифікацію інновацій на промислових підприємствах. Описано доцільність формування та використання запропонованих класифікаційних ознак та видів інновацій. У подальших дослідженнях доцільно конкретизувати кожен вид інновацій.

Література

1. Луциків І. Економічна суть інноваційної діяльності / І. Луциків // Галицький економічний вісник. – Сер.: Економіка України. – 2010. – № 2 (27). – С. 89-95.
2. Иванов В.А. Сушность, классификация инноваций и их специфика в аграрном секторе / В.А. Иванов // Корпоративное управление и инновационное развитие экономики Севера. Вестник научно-исследовательского центра корпоративного права, управления и венчурного инвестирования Сыктывкарского государственного университета. – 2007. – № 1. – С. 37-50.
3. Пригожин А.И. Нововведение: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики) / А.И. Пригожин. – М.: Политиздат, 1989. – 270 с.
4. Глушенко Л.Д. Исследование классификационных признаков инноваций / Л.Д. Глушенко // Прометей: регіональний зб. наук. праць з економіки. Донецький економіко-гуманітарний ін-т МОНМС України. Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк: Вид-во ДЕГІ. – 2011. – № 1 (34). – С. 94-98.
5. Прокопеч Л.В. Інновації як фактор економічного зростання / Л.В. Прокопеч // Вісник Чернівецького торговельно-економічного ін-ту. – Сер.: Економіка України. – 2010. – № IV (40). – С. 114-120.
6. Степаненко Д.М. Классификация инноваций и ее стандартизация / Д.М. Степаненко // Инновации. – 2004. – № 7. – С. 77-79.
7. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: навч. посібн. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів: Вид-во "Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
8. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність: монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнєцова / за наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.Є. Кузьміна. – Львів: Вид-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
9. Чухрай Н. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві: підручник / Наталія Чухрай, Роман Патора. – К.: Вид-во "Кондор", 2010. – 398 с.

Косцык Р.С. Виды инноваций на промышленных предприятиях

Проанализирована научная литература, касающаяся классификации инноваций. Проанализированы разногласия относительно классификационных признаков и определенных видов инноваций. На основе литературы с помощью методов сравнения и анализа обобщена, дополнена и сформирована комплексная классификация инноваций на промышленных предприятиях. Раскрыта роль использования предложенных классификационных признаков и видов инноваций.

Ключевые слова: инновации, виды инноваций, классификация, классификационный признак.

Kostsyk R.S. Types of innovations in industrial enterprises

The article explores the scientific literature that concerns the classification of innovations. The differences of classification features and certain types of innovations were analyzed. Complex classification of industrial enterprises innovations was generalized, complemented and formed by the methods of comparison and analysis based on the literature. The role of using the proposed classification features and types of innovations is mentioned in the article.

Keywords: innovation, innovation types, classification, classification features.

УДК 339.31.17 Викл. С.М. Макух – Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка

ТЕНДЕНЦІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ДЕРЖАВ ІЗ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

Досліджено динаміку змін розподілу надходжень світових потоків інвестиційних ресурсів у розрізі окремих країн світу, а також виокремлено сучасні критерії впливу на прийняття рішення інвестором щодо вибору регіону як об'єкта інвестування на теперішньому етапі функціонування світового господарства.

Ключові слова: інвестиції, світове господарство, регіон, ринок, капітал.

Постановка проблеми. Поряд із міжнародною торгівлею товарами і послугами та міграцією робочої сили на сучасному етапі розвитку світової економіки, трансграничним переливам капіталу відводять особливу роль. А прямі іноземні інвестиції (ПІІ) розглядають як основний і найбільш значущий компонент інвестиційного процесу, оскільки їхні припливи до національних економік виступають інколи практично єдиним потужним фактором інтенсифікації темпів економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень. Істотний розрив на рівнях соціально-економічного розвитку окремих регіонів та країн світу зумовлюють необхідність вивчення особливостей розподілу ПІІ з метою окреслення напрямів політики сприяння їхньому притоку. Разом з тим, сутнісні характеристики переваг і недоліків різних форм ввізного (позичкового й функціонального) капіталу зумовили і вагомість значення ПІІ [1-4] для модернізації трансформаційних економік країн світу, **оскільки** економічний розвиток цих країн сьогодні та в перспективі передовсім залежатиме від змін, які відбулися і відбуються у системі вибору пріоритетів щодо стимулювання економічного зростання і підвищення рівня добробуту населення.

Мета дослідження. З'ясування особливостей динаміки надходжень іноземного капіталу в країни з трансформаційними економіками.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі функціонування світової економіки дедалі частіше проявляється диференціація темпів розвит-

ку окремих регіонів і країн світу, що, своєю чергою, впливає і на формування динаміки диспропорцій їхніх соціально-економічних показників, котрі проявляються на різних рівнях безробіття та зайнятості; обсягах отриманих доходів і здійснених витрат; виробничій структурі й інтенсивності та ефективності виробництва. Тож не дивно, що інвестиції ззовні рано чи пізно залучає кожна країна, оскільки: "...в сучасних умовах іноземні інвестиції розцінюються як інструмент, котрий дає змогу інтегрувати економіку різних країн на рівні виробництва у світову економіку, що глобалізується завдяки наданню цілого ряду активів, включаючи капітал, технологію, управлінські здібності та навички, доступ до іноземних ринків. ...вони стимулюють також нарощування технологічного потенціалу в інтересах розвитку виробництва і підприємництва в ширших рамках національної економіки через зміцнення прямих і зворотних зв'язків" (матеріали ЮНКТАД) [3, с. 31].

Беручи до уваги факт того, що виробничі відносини, властиві ринковій системі господарювання, є суспільною формою зародження і розвитку процесу інтернаціоналізації господарського життя, науковці виокремлюють саме капітал як головний елемент сприяння створенню передумов для переходу до більш прогресивних виробничих відносин. Тому очевидним є факт того, що з року в рік стрімко зростає кількість країн, котрі моделюють застосування ширшого спектра ліберальних чинників впливу на пом'якшення механізму інвестиційних режимів національних економік. Завдяки цьому вони і демонструють найвищі темпи соціально-економічного розвитку. Разом з тим, виокремлюють сталість спектра низки основних сучасних критеріїв впливу [3] на рішення інвестора щодо вибору регіону як об'єкта інвестування (табл.).

Табл. Сучасні критерії впливу на рішення інвестора щодо вибору регіону як об'єкта інвестування (2000-2011 рр.) [3]

Критерій	Місце призначення
Географічна локація та розмір ринку	США, Німеччина, Канада, Китай, Російська Федерація, Бразилія
Перспективи зростання ринку	Китай, Індія, Бразилія, Російська Федерація, Індонезія, В'єтнам, Польща, Таїланд
Кваліфікація і чисельність робочої сили	США, Німеччина, Об'єднане Королівство Великобританії, Франція, Індія, Таїланд
Вартість праці	Китай, Індія, В'єтнам, Індонезія, Таїланд
Стимулювання розвитку	Австралія, В'єтнам, Бразилія
Доступ до природних ресурсів	Канада, Австралія, Індонезія
Наявність попиту	Об'єднане Королівство Великобританії, Німеччина, Франція, Індія
Сприятливе середовище	США, Німеччина, Австралія, Франція

Збільшення чисельності країн-донорів, що можуть запропонувати інвестиційні ресурси (хоча і невеликі за обсягами), та обсягів незадоволеного попиту на них у країн-реципієнтів (як і самої їх кількості) зумовили зміщення полюсів розташування запасів обсягів ПІІ за географічною ознакою (їх зосередження у країнах ЄС, Японії, США, Австралії). Стрімке зростання потужності інвестиційного потенціалу спостерігають у країнах з економіками, що розвиваються й розташовані у таких регіонах, як: Південна і Центральна